

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Scrisori nefrancați nu se primesc.
Manuscrise nu se returnează.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inserate mai primesc în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maus), H. Schalek, Alois Herndl, M. Dukas, A. Oppelt, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bonai; în Frankfurt: G. L. Daus; în Hamburg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o serie garmond pe o colonă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tariful și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o serie 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU IV.

"Gazeta" este în fă-care și.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă. Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unu esemplar 5 cr. v. a. séu 15 bani. Atâtu abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 102.

Brașov, Joi, 7 (19) Mai

1892.

Procesul Arpășenilor.

Brașov, 6 Mai v.

Nimic nu pôte ilustra mai inviderat starea tristă a țeranului nostru în era așa dîsului liberalism și constituționalism unguresc, ca procesul celor 160 țerani români din Tera Oltului, ce s'a pertractat înaintea tribunalului de aici în decursul întregii săptămâni trecute.

Un sistem, care face din dreptul cel mai capital al poporului, din dreptul electoral, o jucărie în mâna autorităților administrative, care pune liberul arbitriu al acestora mai presus de voința poporului, pôte fi orice, numai liberal și constituțional nu.

"Nu ne trebuie Dateșu — vrem pe Vizanti!" Acosta era devisa țeranilor din Arpașul de sus, la alegerea de jude comunală (primar) înainte de cinci ani. Am creșut — diceau ei în depunerile lor, — că avem și noi un drept să ne alegem un jude după dorința noastră, era nu după potta d-lui fisolgăbiru.

Intr'adeveru, ce sens are dreptul poporului de a-și alege funcționarul, decă acestu drept pôte fi înlocuit or și când prin arbitriul fisolgăbirului? Și totuși legea comunală, modificată la 1886 de faimosul Tisza Kalman, face cu puțință o asemenea satiră asupra constituționalismului, căci dă autorităților administrative, sub titlul dreptului de admitere la candidare, puțință de a escamota voința poporului și de a face din alegere o numire, o impunere cu forța.

Așa s'a întemplat și la Arpașul de sus. Fisolgăbirul s'a folosit de puterea discreționară, ce i-o dă legea tizaistă, și neținându sêmă de esigențele unei

înțelepte prevenirii față cu poporul, a refuzat de a pune în candidare pe omul doririlor sale și a candidat numai pe acela, care în timpul funcționării sale de mai înainte ca primar n'a secerat decăt antipatia și neîncrederea poporului.

Astfel, la așa dîsa alegere de jude, pronunțându-se Arpășenii aproape unanim în contra candidatului propus de fisolgăbiru, s'a produs anomalia, ce au constat'o toate depunerile în procesul din vorbă, că adecă candidatului cu pricina a fost ales primar numai de cătră d-lu fisolgăbiru.

Numire în loc de alegere, voința fisolgăbirului în loc de voința poporului — etă falsul constituționalism unguresc în totă golătatea lui!

Să trecem acum la altă ilustrație, ce ni-o înfățișează procesul celor 160 țerani români și să cercetăm valoarea liberalismului unguresc, să cercetăm în ce consistă „egala îndreptățire” a cetățenilor, cu care puternicii țilei se laudă atât de mult înaintea străinătății.

Nu este stat poliglot, pe lume, în care să domnescă atata nedreptate și miserie în raporturile de limbă dintre popore, ca în statul ungar. Cei 160 țerani arpășeni au fost ascultați mai întâi la judecătoria de cercu din Făgăraș de cătră un jude maghiar, care abia va fi putendu să-și cașce gura în limba română, dăr în or ce casu n'o cunosece perfectu. Și este clar, că judecătoria trebuie să cunoscă perfectu limba acusatului, căci la din contră nu este în stare să-l înțelgă și să-i facă dreptate cum se cuvine.

Ei bine, cei 160 de Arpășeni au făcut depușiunile lor înaintea

unui judecător, care nu cunosea limba lor mai de loc, séu în totu casul nu-o cunosea cum se cade. Ceea ce a înțeles judecătorul dela țerani, cu mare greu și forțe defectuos, a tradus el și a dictat în limba maghiară la procesele verbale.

Aceste procese verbale astfel traduse pe ungiură — 160 la număr — și cu totul neînțeleși de bietii țerani acusați, aveau să servescă apoi de basă la judecarea faptelor lor!

Se mai putea mira cineva, în astfel de împrejurări, aușind pe cei mai mulți dintre acusați plângându-se, că n'au fost înțeleși de judecător, or ce ei nu l'au înțeles pe el și procesul verbal dictat de el?

Și acesta este cu puțință într'unu comitat unde trăiesc aproape 100,000 Români și abia 2—3000 Neromâni!!

Pôte să înflorească justiția și dreptatea într'unu stat cu o asemenea pracsă judecătorească? Nu este o adevărată batjocură de a vorbi aici de „egala îndreptățire a cetățenilor” și de „egala tractare” a lor?

Procesul Arpășenilor ni-a desfășurat cu vii culori trista și înspăimântătorea iconă a stării noastre din toate punctele de vedere și totodată a dovedit cât de puțin se iau în sêmă la noi interesele țeranului român, cât de dură și necruțătore este tractarea ce-o întempină el.

Decă țeranul nostru era tractat aici cu mai mare cruțare și dreptate, credem, nu se putea ca pentru vorbe „nu vrem pe cela, să ne dai jude pe celalaltu” și pentru puțină renitență, ce a arătat'o poporul prin aceea, că nu s'a depărtat dela locul alegerii până ce nu i s'a implinitu cererea, să fiă tras înaintea judecării unu sat întreg.

CRONICA POLITICĂ.

— 6 (18) Mai

Dumineca trecută Tisza Lajos a fost la Seghedin, ca să facă cunoscută alegătorilor săi situația politică internă și raporturile parlamentare. În discursul său, marele „fericitor” al Seghedinilor, după ce făcu amintare de mărtea lui Baross, întorându-se la situația politică, dîse că tendința principală a partidei liberale este, ca fără de-a ține sêmă de considerațiuni cosmopolitice, să facă să apară în totă puterea ei națiunea maghiară. Scopul acesta trebuie pus în fruntea tuturor celorlalte scopuri. Partida liberală a accentuat totdeuna, că stă pe baza art. de lege 12 din 1867... Fiecare Maghiar trebuie să ia spre luare aminte, că Ungaria nu s'a format prin conglomerarea de naționalități deosebite, ci pe baze istorice în decurs de veuri. Pe naționalități nu le putem oăștiga decăt prin echitate, ca și ele să fiă credincioase statului, ér lucrarea acesta se pôte face numai pe încet. Trebuie să luăm în considerare situația geografică a țării și raporturile ei de popore, pe cari numai pe calea alianțelor le vom pôte opri în ținta lor de-a îmbucătăți teritoriul statului. E lucru trist, că partida „națională” sulează oestiu de drept deja resolute, ér conducătorii ei caută cu totu prețu să turbure pacea între cele două părți ale monarhiei și păsescu cu pretensiuni, cari nu vor pôte fi satisfăcute câtă vreme există dualismul. — Vorbitorul apoi critică modul în care se urmază astăzi desbaterile în dieta ungurescă și declară, că aceia, cari pe față or pe ascuns voesc să schimbe legea pactului din 67, făcu o mare greșelă politică în detrimentul statului maghiar, fiindcă decă numita lege s'ar schimba, atunci prin ea s'ar săpa mormântu „imperului” și s'ar da nascere la nouă constelațiuni politice...

Diarul „Magyar Hirlap” scrie, că în consiliile militare mai înalte s'a stabilit deja sporirea efectivului de pace. Divergențele de păreri dintre ministri nu

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Buchetul de flori al lui Van-Huysum.

(Din viața unui artistu.)

Intr'unu suburbiu al orașului Amsterdam era o căsuță frumoasă, albă, pe lângă care trecătorii pășiau încet și șoptind, ca nu cumva prin șgomotul lor să conturbe pe bătrânul artistu în lucrarea sa.

Artistu era Van-Huysum (născ. 1682—†1749), renumitul pictor de flori, ale căruia tablouri se păstrează și ađi în pinacotecele Spaniei și ale Elveției, punându lumea în uimire prin coloritul, originalitatea și fineța, cu care sunt esutate. Singuru el a cunoscut secretul, de a picta florile tocmai așa, precum le produce natura.

Sorele, ce apunea, își arunca rațele sale aurii pe ferestrele locuinței lui Van-Huysum. El stetea înaintea unui tablou, pe care erau zugrăvite deosebite flori; fața îi era palidă, părul alb, statura gârbovită. Înaintea lui zăceau împrăștiate rechizite de zugrăvit.

și, lăsându-se obosit pe scaun, își închise ochii și suspină cu durere. — Era forțe slab și obosit...

Abia se puse pe scaun, când o fetiță frumoasă intră la el în odai, întrebându-l cu compătimire, că ce-i lipsește?

— Nimic, nimic! răspunse artistul, ridicându-se cu greu de pe scaun. Puțin slăbiciune; dăr acuma mi-a trecut. Sper, că voi pôte isprăvi operele începute, numai de-aș fi mai sănătos.

— Medicul ți-a spus, să nu lucrezi până nu te vei vindeca deplin!

— Ei, dăr când va fi aceea, replică artistul impacient, nu veđi, scumpă Gatta, că înzadar aștept să mă întăresc?

— Numai răbdare, unchiule, — răspunse fetița cu fragedime, plecându-se spre bătrânul său unchiu, — veđi țilele frumoase au sosit!

— Da! Grădina înflorește, paserile cântă, fluturii sboră, dăr ce mi folosesc acestea toate, decă nu le pôte zugrăvi?

terî nouă te vei pôte apuca de lucru.

— Peste câteva săptămâni?! dăr nu soii tu, sermană fetiță, că cu finea acestei luni am să fac stergeri din datoriile mele, — speram, că până atunci voi pôte termina chipurile promise lui Solomon și etă aci zac toate în fragmente, precum le-am început înainte de asta cu trei luni. Birul casei încă trebuie să-l plătesc peste câteva țile, și decă nu voi pôte plăti, mă vor scote afară, séu imi vor duce florile cele mai frumoase. Numai câteva săptămâni să mai fiu tot așa, apoi sunt pierdut.

— Crede în Dumnezeu, unchiule, elu nu te va părăsi.

Van-Huysum clătină din cap și se făcu liniște.

— Da, dîse întru sine peste unu minut, decă aș lăsa să-mi ajute alții... Alți pictori au discipuli, cari le plătesc bine.

— Și d-ta poți avé or cât, numai să voesci, dîse Gatta.

— Da! ca să-mi fure secretul? — dîse artistul și ochii îi luciau, — ca

sebi de ale furilor. — Nu, nu, buchetul de flori al lui Van-Huysum rămână unicul în telul său.

Și sărindu de pe scaun, iute își acoperi chipul, la care lucra, apoi cu privire suspiciunătoare se uită la Gatta.

— Așa-i, Gatta, că pentru aceea dîci, ca să te învêț pe tine aceea, la ce m'a învêțat pe mine paciința și diligența? Nu! Darurile bogate fac pe omeni nemulțumitori. Încercă, fêțul meu, cum am încercat și eu. Și așa ai zugrăvit frumos de când sunt bolnav. — Făcutai ceva progres? Să-ți vedă pictura din urmă!

— Nu-i vrednică să te uiț la ea, răspunse fetița puțin confusă.

— Arată-mi să vedă, sfaturile mele nu ți-le voi denega. Din tine pôte să ée unu pictor bun, dăr caută-ți o altă direcțiune, eu a meu o sustin pentru mine.

Gatta ascultă de bătrânul artistu și eși. Peste câteva minute se reîntorse cu pânza s'a, pe care zugrăvise diferite flori.

s'au învîrtit decît în jurul punctului, oă în ce timp s'au c'era cheltuelile pentru ac'astă sporire, pentru ca s'au se prevină neliniștirea opiniei publice.

In Stettin s'a dat la 15 Maiu n. un prânđu d'isă al statelor, cu care ocașiă împ'eratului germanu' ărași a vorbitu'. Pomerania, d'ise Wilhelm II, a fostu' totdeuna strinsu' legatā cu casa Hohenzollern. Ca și tatălū meu, ași fi fostu' guvernatoru' alū acestei provincii și ași fi intratū în relațiuni mai intime cu ea, decā s'orta n'ar fi decisū altfelū. Imp'eratulu' apoi d'ise, cā-și aduce aminte de tabloulū viu reprezentatū în timpulū cāsătoriei sale și care reproduce luptele vechilorū duci ai Pomeraniei contra Brandenburgului, apoi a recitatū o poemă, d'icendū, cā draculū însuși nu va isbuti pe viitorū s' separe griefulū Pomeraniei de vulturulū Brandenburgului. Imp'eratulu' a repetatū ac'astă frasă și a ridicatū unū toastū pentru prosperarea credinciosei provincii Pomerania.

Diarulū germanū „Kölnische Zeitung“ aduce soirea, cā ministrulū rusū Giers se va retrage. Vindecare a ministrului rusū merge f'orte încetū, ba e apr'ope totalū eschisā întēplarea, ca b'atrānulu' b'arbatū de statū rusū s' se re-însănătoșeze pe deplinū, pentru a put' re-lua conducerea ministeriului. Urmașū alū lui Giers, după numita f'oiā, va fi Șuvalov, actualulū ambasadorū rusū pe lângā guvernulū din Berlinū.

In Grecia s'au începutū la 15 Maiu alegerile pentru camerā. Scirile telegrafice sosite din Atena spunū, cā partida lui Tricupis a raportatū o învingere strălucitā. Dintre 40 de alegeri, cāte suntū cunoscutē, 38 de mandate le au cās'tigatū aderenții lui Tricupis. Mulți dintre ministrii actuali au cādutū la alegeri și apr'ope toți alegătorii din Atena au votatū pentru partizanii lui Tricupis. Din Serbia 286 de Greci au mersū în patria lorū, ca s' voteze pentru Tricupis; asemenea și 500 Greci, cari locuescū în România. In urma ac'asta actualulū cabinetū grecescū e cuprinsū de mari griji, v'ed'endu-se în fața unei cāderi apr'ope sigure.

Intreita alianță os'enditā de cātrā unū diplomatū italianū.

Comitele Greppi, fostū ambasadorū alū Italiei la Petersburg, înlăturatū în modū bruscu' acum cātva timpū de d. Crispi, a avutū ocașiunea s' se pronunțe asupra crizei ministeriale la Roma.

Marchisulū di Rudini, a d'isă comitele Greppi, era neap'aratū însufletitū de intențiuni bune; entuziasmulū pentru tripla alianță e mai puținū mare decātū

se crede. Fostulū președinte alū consiliului a preîncoitū tratatulū întreitei alianțe pentru motive, pe cari nu le cunoscu'; nu mai am însă nici o îndoielā, cā întreita alianță nu mai este ce a fost p'ână acum; Rudini i-a scosū, pe cātū i-a statū prin putință, caracterulū s'eu agresivū, provocatorū, cu care fusese investitū, mulțumitā d-lui Crispi.

Opiniunea publicā pare a d'ici cu des'ev'ersire ostilā înt'od'orei acestei politice de provocare, cāreia îi atribue criza bugetarā, și parlamentulū nostru. r'etur-nāndū cabinetulū di Rudini, care se vedea nevoitū s' c'era credite nouē, a ținutū socotelā de starea spiritelorū. E de net'agādutū, cā votulū camerei a fostū o manifestare indirectā în contra triplei alianțe. Fără îndoielā, cā decā marchisulū di Rudini ar fi pututū presenta unū proiectū privitorū la reducerea bugetului ministeriului de r'esboiu, o majoritate destulū de compactā s'ar fi formatū în giurulū s'eu. T'era nu mai voesce impositē nouē, ea este cu des'ev'ersire refractarā agit'arilorū megalomaniilorū și mai alesū politicei africane.

E inutilū s' v' amintescū originea întreitei alianțe, care a d'ici, după p'arerele multorū din omenii noștri politici, nu mai are nici o rațiune d'a fi. Totuși ea ține de multū timpū și alianțele cu lungā duratā suntū sterile. Tripla alianță se pare, cā intrā într'o fasā de eclipsare. Pentru națiunea italianā, care ap'astratū vii simpatii pentru Franca, întreita alianță și-a tr'aitū trailulū. Noulū ministerū trebuie s' se prezinte, decā vr' s' tr'ăs'osā, cu unū programū de economii seriose. Trebuie s' se reducă cheltuelile militare proporționalū cu resursele, cari, în parintează, suntū mai puținū epuizate decātū se crede.

Ac'astă reducere, fără a sl'abi t'era, ar fi p'ote semnalulū reducerilorū similare de făcutū în celelalte bugete. Nu credū, cā tratatulū întreitei alianțe s' fi hot'aritū efectivulū forțelorū n'ostre. Mai mulți din generalii noștri nu suntū ore partizanī ai reducerii a douē corpuri de armatā? N'avemū nevoiā de o armatā considerabilā, nefindū amenințați de nimeni și nevoindū s' amenințāmū pe nimeni.

C'o vorbā, a d'isū Comitele Greppi sf'ârșindū, Italia trebuie s' inaugureze o politicā nouā, decā voesce s' ēse din criza, care este mai puținū gravā decātū se crede în Franca.

SCIRILE DILEI.

— 6 (18) Maiu

Dela Sibiu ni-se scrie, cā la inițiativa membrilorū comitetului Asociațiunei n'ostre transilvane, se va da în on'orea d-lui Georgiu Barițiu, cu ocași-

nea aniversării sale de 80 de ani, unū banchetū festivū.

—x—

Unū sicriu de pe timpulū Romanilorū. Dilele acestea, cu ocașiunea unorū s'p'aturū la calea feratā dela Budapesta, s'a g'asit unū sicriu de pe timpulū Romanilorū, care a și fostū deschisū în prezența directorului museului naționalū ungurescū. Sicriulū era construitū din cinci lespeți mari de piatrā cioplitā, ēr în interiorulū lui s'au aflatū r'emășițele unui scheletū femeescū. Pe unū degetū era unū inelū subțire de bronzū, ēr de-asupra craniului (sc'af'arliei) era aș'edatū unū frumosū paharū (poturū) de sticlā. De ambele părți ale capului se g'asi cād'ttū josū cāte-unū cercelū cu petri de smaragdū. Pe la mijloculū scheletului se g'asi o cutiorā cu decorații de bronzū, prov'edutā cu l'acatū de bronzū și cheiā, ēr la picioare erau douē sticluțe pentru parfumū (miresme), mai multe bande de fierū ruginite și patru monete de bronzū. Pe lângā acestea se mai afl'arū în sicriu trei candele de lutū. T'ote acestea obiecte dovedescū obiceiulū de înmorm'entare de pe acele timpuri. Din inscripția uneia dintre monetele de bronzū, directorulū museului naționalū din Budapesta, Fr. Pulszky, a pututū descifra numele împ'eratului romanū, Aurelianus, anulū 270 d. Chr. Interesantulū sicriu este depusū în susū d'isulū museu.

—x—

„Gazeta Economului“ se numesce o nouā f'oiā economicā-socialā, ce apare de patru ori pe lunā în Șiria în editura și sub responsabilitatea d-lui T. V. Oniga. Formatulū îi este micū și cuprinde 4 pagini. In programulū f'oiiei se d'ice, cā „Gazeta Economului“ va da locū în col'onele ei scrierilorū igienice și pedagogice cu referință la împ'eurările în carū tr'ăs'ose poporul nostru dela sate; își va ținē de-o sf'ântā datorință a desvolta simțulū naționalū românescū, precum și a-lū ap'era pe acesta, d'er asta va face-o fără de-a se amesteca în afaceri politice, fiā interne, fiā esterne. Va sbicui însă fără cruțare, va critica conșciențiosū, va demasca și combate ori ce abuzū și abnormalitate, fiā civilā, fiā bisericescā, și va c'uta totdeuna calea, ce duce la descoperirea adev'erului și la vindecarea r'elui. — Prețulū f'oiiei e de 5 fl. la anū, 2 fl. 50 1/2 anū și 1 fl. 30 1/4 anū.

—x—

Predicā ungeresā. In biserica rom. cat. din Mohaciu se predica p'ână acuma în limba germanā, fiindā cea mai mare parte dintre credincioși suntū Nemți. Intr'una din ședințele senatului bisericescū însă șovinistulū Erdödy Gyula a făcutū propunerea, ēr senatul a primit' o, ca pe viitorū s' nu se predice, decātū în limba maghiarā. — Cātū de cu-

tezătorī suntū șoviniștii. Ei chiar și catedra bisericeii voesou s'o folosescā spre scopuri de maghiarizare. O u o u s q u e . .

—x—

Importulū în România a animalelorū rumegātore, a rimătorilorū, a productelorū brute și nutrețului, provenite din Ungaria, este liberū prin t'ote punctele țerei.

—x—

Contele Pace, după cum afl'ā „Gazeta Bucovinei“, a fostū numitū vice-președinte alū curții de compturi din Viena.

—x—

Maialulū studenților romanī din locū, decā timpulū va fi favorabilū, se va ținē m'ane, în Stejeriși.

—x—

In comitatulū Huniādorei, cu ocașiunea congregațiunei de primāverā de ēst timpū, a fostū alesū cu aclamațiune ca solgābirerū d-lū Vasile Ianza, care la 10 Maiu n. o. și-a și ocupatū noulū postū, cu reședința în Petroșeni. D-sa este fiulū d-lui vicarū foraneu, Ioanū Ianza, din Hațegū.

—x—

Explosiile continuā. Din Parisū se telegrafiazā: O exploziā de dinamitā s'a produsū alalt'eri n'opte înaintea biroului inginerului minelorū de Albi. Piatrā de proptea a ferestrei a fostū sf'arāmatā; druzii au fostū îndoiți, mobilierulū distrusū.

—x—

Pentru emanciparea femeilorū. Vine-rea trecutā a fostū la Parisū congresulū asociațiilor din Franca pentru emanciparea femeii. Congresulū a votatū o rezoluțiune, prin care cere egalitatea completā socialā și legalā a drepturilorū ambelorū sexe.

—x—

M'ortea unū milionerū jidovū. Se scrie din Vespriș, cā cavalerulū Antoniu Freistädler, care avea avere în banī de milioane, a muritū la 15 Maiu n. dimineța în Totvászony. Freistädler este acela, care a d'aruitū 1 milionū florinī pentru înființarea unū gimnasiu jidovescū în Budapesta.

—x—

Higiena muncii. Sāmbātā s'era, în otelulū camerilorū din sindicatele din Parisū, s'a ținutū o conferență asupra igieniei muncii, la care au asistat toți cei ce se ocupā cu cestiile sociale, cāci n'mica nu era mai interesantā din punctulū de vedere alū muncitorilorū. Doctorulū du Mesnil, secretarulū comitetului consultativū de igienā alū Franței, medicū la asilulū din Vincennes, membru alū comisiunei locuințelorū nesănătose, a esplicatū cu ce grije trebuie c'utatā ulița, în care s' fi ai locuința, ulița cu aerū, cu s'ore și a cārei l'argime s' fiā în raportū cu înălțimea oaselorū.

atențiune, și în primulū minutū fruntea i-se întunecā.

— Intru adev'erū, zugrāvesci frumos Gatta, d'ise artistulū, tr'asurile își suntū fine, desemnulū e consonantū; acestea frunde suntū escelente... Acesta e unū opū artisticū! tu ai s' fundezi o nouā școlā, care va face în curēndū, ca Van-Huysum s' fi uitatū.

Ac'asta o d'ise magistrulū cātū seriosū, cātū în glumā. Se putea observa, cā în inima artistului s'a furișatū gelosia, cāci tabloulū intru adev'erū era frumosū. Privind la elū, p'area cā suride.

— Ei, ei, micuța are gustū, își d'ise în sine... d'er acesta nu e stilulū meu, nu-i coloritulū meu. Vomū vedē, Gatta, cātū va da Solomon pe chipulū acesta.

— Cātū pentru celelalte, cinci galbeni.

— Ei bine. Eu unū asemenea chipū v'endū pentru 50 galbeni; secretulū meu nimeni nu-lū cunosce, își d'ise elū, numai penelulū meu e în stare s' facā fl'orea înfloritore.... D'er ce-mi folosese, decā nu-mi aduce nici unū venitū? Ce-mi folosese talentulū, decā nu potū lucra, — își d'ise în sine artistulū. D'er spune-mi, copilā, în cātū e a d'ici?

— In 29.

— Nu se p'ote!... Atunci peste douē d'ile va veni Van-Bruck și eu nu am s'ei pl'atescū. Ah! bl'astāmū pe mine, pe elū și pe intrēga lume! M'a p'arșitū Dumnezeu, sunt pierdutū!

B'etrānulu' se lāsā pe scaunū, Gatta se puse lângā elū și cu cuvinte blānde începū s' lū m'angāe.

Peste o minutā se deschise ușa și Solomon intrā. Gatta v'ed'endu-lū, sc'ose fără voiā unū țipetū și făcū semnū Jidanului, s' se dep'arteze, d'er era t'arđiu, cāci Van-Huysum ilū observase deja.

— Etā-lū, d'ise artistulū în tonū tremurătorū, a venitū după tablourī și aduce și banii... Du-i, du-i, nu vr'eu nici s'ei v'edū; nu-mi m'ari suferințele, d'ise artistulū neliniștitū.

— Ce spui, întrebā Jidanulū dāndu-si în susū ochielarii, nu-ți trebuie banii mei? Cum s' n'țelegū ac'asta?

— Nu suntū gata tablourile promise, d'ise artistulū suspināndū.

— Numai prețulū acelora ți-l'am adusū, pe cari mi-le-ai trimisū gata acasā, — d'ise Jidanulū.

— Eu?... întrebā Van-Huysum cu mirare.

Gatta voi s' intrerupā vorbirea și s' lase pentru altā-datā discuția ac'asta, d'er b'etrānulu' nerābdătorū voi s' afle totulū la momentū.

— E f'orte ușorū de esplicatū, r'espunse Solomon; nep'ota d-tale mi-a trimisū douē tablouri, pentru cari am adus cei 10 galbeni, ēr pentru tabloulū celū mare alū d-tale, magistre, suntū aci cele 200 de galbeni.

— Pentru tabloulū meu? întrebā artistulū.

— Da, da, alū d-tale, celū cu flori, cuiburi de paseri și meloiuri. Minuatū opū! d'ise Jidanulū. Incā în d'ina aceea l'am v'endutū contelui de Remberg, chiar acuma i-lū ducū acasā.

Unde-i tabloulū, întrebā Van-Huysum s'arindū de pe scaunū.

— Aici în antișamb'rā.

— Aratā-mi-lū iute!

Jidanulū aduse chipulū și i-lū arātā. Artistulū recunoscu în elū unulū dintre acelea fragmente, pe cari le începū înainte de ce ar fi cādutū bolnavū. Ta-

bloulū era atātū de bine nimeritū, în cātū privindu-lū artistulū, r'emase uimitū. T'ote tr'asurile erau ale lui și abia cāte-o umbrā mai slabā tr'ada, cā l'a făcutū o altā m'ana.

— Cine și-a v'endutū tabloulū acesta? Unde-i sacrilegulū, care mi-a furatū secretulū? întrebā magistrulū privindū în jurulū s'eu.

— E aci, unchiule! d'ise fetița plāng'endū și ingenunchindū la picioarele lui. Ertā-mē! ertā-mē!

— Tu ești? tu?... d'ise Van-Huysum ridicāndu-și nep'ota, — tu a-i zugrāv'itū tabloulū acesta?... Și cum a-i ajuns în posesiunea secretului meu?

— Din întēplare! Ți-am înv'etatū meșteșugulū uitāndu-mē la d-ta oānd zugrāv'iai.

— Așa-d'erā t'ote precauțiunile au fostū zadarnice. Pe spionū l'am ținutū în casa mea, — d'ise b'etrānulu' artistū. — Și de cānd cunosci secretulū meu?

— F'orte de multū.

— Și pentru ce a-i t'ainuitū atātā vreme?

— P'ână cānd erai în stare s' l'ucreezi, am lāsātū s' fiā secretulū numai

După nise lucrări recente s'a dovedit, că se află mai mulți microbi în noroiul strădelor, decât în egouri. Doctorul du Mesnil condamnă în chip absolut toate casele dela pământ din orașele mari și da locuitorilor o serie de prescripțiuni rare-ori urmate; în case nu trebuie să fie nici paseri, nici câni, nici animale, cari ar pute strica aerul și mai cu seamă nu trebuie să dormă, mai multe persoane într-o cameră.

La adresa funcționarilor. Viața în mare parte ședând este în cele mai multe cazuri motivul suferințelor de stomach, ficat și moroide, congestiuni etc., în contra cărora se află cu succes *Prufala-Seidlitz* a lui *Moll*. O cută 1 fl. Se trimite în toate țările cu rambursă postală prin farmacistul *A. Moll*, c. și r. furnizor al curții imperiale *Viena*, *Tuchlauben* 9. În farmaciile din provincii se se ceară expres preparatul lui *Moll*, provădit cu marca și subscrierea sa.

Din Epiru.

Din satul Grebeniți i-se scrie diarului „Lupta” cu data de 16 Aprilie următoare:

Cum am mai spus și cu altă ocaziune, și în comuna acăsta s'a înființat de curând o școală română cu scop și acești frați de aici se se trezesc din amorțire și se împărtășesc lumina în limba lor strămoșească, ca să scape odată de nenorocita și rușinoasă pozițiune, în care se găseseră față de celelalte naționalități, cari toate își au școlile și bisericile lor proprii și nu se țin, ca paraziți, de străini. Socoteam, că școala română de aici, cel puțin, va fi încurajată de nu materialmente, dăr moralmente de către concetățenii aceia, cari trăiesc în țera românească, unde vedură zile ferice eșind din sărăcia cu care erau copleșiți până a nu veni în această țară.

Rău ne-am fost înșelați; căci tocmai aceia, dela cari nădăduiam să încurajeze școala română, s'o recomandă pe la compatrioții lor, tocmai dănsii se găsiră a aduce toate obstaculele școlii, a persecuta prin toate modurile, a o descrie autorităților turcesci din Ianina cu colorile cele mai negre, și a face ca nici un părinte român din această comună să nu-și trimită copilul la școala română, amenințându-i cu escumunarea.

Nenorocii Români preferă a continua cu susținerea și sacrificarea pentru școlile grecesci, din cari până în zilele de astăzi nici un grebenician nu s'a procopsit; de ore-ce mai toți auroșii băncile școlilor grecesci în interval de vre-o decime de ani, de unde se aleseră numai cu creșterea imbuiați cu fumuri grecesci și nimica mai mult; cât despre instrucțiune, nici vorbă se fă, din care cauză mai toți fură constrinși, să îmbrățișeze cariera de brutari, cărciumari, băcani și cafegii, ca să-și agonisească pâinea de toate zilele.

Așa-dără, totă procopsela școlilor grecesci, pentru grebenicianii noștri, este a-i prepara a deveni cărciumari etc. Ce nerozi! Împământenitul brutar din Bucuresci, nevrednicul cetățen român

al d-tale, dăr ai devenit bolnav și am vedut, cât te chinua apropierea termenului de plată, cresc în mine cuteranța și mă gândiam, că acăsta n'ar fi un furt, ci numai o dulce răspătire, ca prin arta, ce o învățu dela d-ta, să-ți câștig odihna zilelor de bătrânețe. Iertă-mă, decât am greșit, și-mi permite, te rog, să mă folosesc de secretul d-tale până te vei vindeca, și atunci la un cuvânt al d-tale, mâna mea va uita ceea ceam învățat pentru promovarea binelui d tale.

— Nu, fiica mea! dize artistul îmbrățișându o. Ceriul prin acăsta m'a învățat, că experiențele și darurile câștigate, se nu le ținem ca nise sgarciți numai pentru noi, deorece nu este mai mare ferice, decât a împărtăși și altora cunoștințele noastre. Păstrează penelele, care ați m'a mântuit. Până acuma a fost numai un Van-Huysum, de acuma vor fi doi...

Și Gatta intru adevăr, deveni al doilea Van-Huysum.

Trad. de: Iuliu Moldovanu.

Eustațiu Cutula, care cu spesele sale întregine școala de fete din Grebeniți, gânditu-s'a vre-odată la tristele consecințe, ce prepară concetățenilor săi?

Ce! nu cum-va crede, că va trece în analele grecesci ca mare patriot, fiindcă contribuie a desnaționaliza progenitura strămoșilor săi, și că va fi scutit pe viitor de a fi insultat cu epitetul de Cuțo-vlahos, Burto-Vlahos etc.? Se înșelă amar. Său va fi creștând, că Românii, concetățenii săi, vor zăcea în veci în ignoranța de astăzi, încât să-l considere de bine-făcătorul lor?

Nu va întârzia ziua aceea; când toți Românii se vor trezi și-și vor îmbrățișa cauza națională română; apoi fiă sigur, că atunci în loc de binecuvântări, Românii îi vor anatemisa totu nemul lui Eustațiu Cutula și tovarșilor săi, cari au cercat a desnaționaliza pe frații Grebeniciani.

Nu ajunse contribuțiunea menționatului brutar pentru școlile grecesci, s'a mai constituită, chiar în Bucuresci, un nou comitet sub președința unui alt brutar anume Eustațiu Papa Avrașuși, tot Român din Grebeniți, dăr cu inimă neagră de miștreț, ca să facă ocol de bani, care să servească pentru persecuțiunea școlii române din Grebeniți și încurajarea grecomanilor fără mijloce, ca să nu trimită nici un copil la școala română.

Acești Papa Avrașuși umblă pe la camerele române să obiă și dănsul împământenirea, ca și tovarășul său Eustațiu Cutula. Tare mă tem, că și acela va obține drepturile în România. Individii ce menționați mai sus în loc de încurajare, li-s'ar cuveni cu totul altceva; de ore-ce școala română din peninsula Emului, care prin atâtea sacrificii se susține și caută a-și planta rădăcină printre Românii de aici, întâmpină cele mai mari dificultăți dela nișe Români, cari trăind chiar în România, adunând averi de acolo, pe cari în urmă le întrebunțază pentru interesele adversarilor lor Românismului.

Și acești indiviți se porecesc Românii și au nerușinarea să se presinte înaintea camerilor ca să ceară și drepturi....

Unu interviu cu împăratul Germaniei.

„Pal Mall Gazette” publică un interviu, ce l'a avut împăratul Wilhelm II cu unu Englesu în Grunewald. Englesul nu scia, că vorbește cu împăratul german și de aceea și-a spus părerea sa față cu Germania fără nici o șovăire.

— „Mi-se pare”, dize Englesul, „că sistemul german de învățământ negligă formarea caracterului, pe ceea ce pedagogia englesă pune mare pondă.”

Împăratul Wilhelm îl privi aspru în față și-i dize, că pe viitor va fi altfel. După aceste Englesul, care socotea, că împăratul german este un pădurar, își exprimă părerea sa asupra împăratului, astfel:

— „De sigur și el are greșeli. Unu scriitor dize, că fiă-care băiat se născă cu două corne și multă trebuie să umble, până și-le tocesce, până și-le pierde, ca să-și capete mintea întrăgă.”

— „Dăr împăratul mai are încă corne?”, îl întrebă Wilhelm II.

— „In multe privințe are. Dăr pentru acăsta, totuși el este un om de mirat. Pe toate terenle a adus reforme”, răspunse Englesul.

— „Și vești, tocmai din cauza acăsta poporul dize, că-i este nesuferit”, ripostă împăratul.

— „Da, pentru-că el v're multe odată și crede, că toate le scie mai bine, decât alții”, dize Englesul.

— „Crede la naiba, nu crede, dăr i-ar plăce, decât omeni l'ar lăsa în bună pace.”

— „Asta numai așa se pôte, decât va abdice la tron.”

— „Decă va abdice?” întrebă împăratul, ca și când ar desprețui ideea acăsta.

— „Fiă-care bărbat de stat este espus critice, ér cu asta trebuie să se obișnuască. Eu aș recomanda împăratului, să citească cât se pôte mai multe diare englese. In acele va ceti multe neadevăruri, dăr și multe adevăruri despre sine.”

— „Elu cetesce și diare englese”, dize împăratul.

— „Am auditu”, continuă Englesul, „că în zilele acestea s'a iritat pentru unu „Pauch”.

— „D-ta înțelegi o farsă”, dize împăratul rîndu, „dăr elu suferă cu ușurință astfel de lucruri.”

— „Decă acum chiar nu scie să suferă, atunci va învăța pe viitor. Nu mă indoesc, că cu timpul va deveni un mare bărbat. Își cunoște datorințele și față cu Dumnezeu și față cu omeni. Are puterea voinței, dăr ar trebui să fiă mai modest. Numai așa fiind pôte fi sigur de succese”, dize Englesul.

Împăratul ascultă cu atențiune.

— „Ei, și?”

— „Decă nu-lu va împiedeca starea sanitară...”

Intr'acestea împăratul se descoperi, dîcend: Cu ajutorul lui Dumnezeu, voi face totu pentru poporul meu.” Cele din urmă cuvinte ale lui Wilhelm, fuseră: „Eu sunt împăratul german. Decă te vei reintoroc în Anglia, spune compatrioților d-tale, că mie îmi place francheța și sinceritatea”. Strinse apoi cu căldură mâna Englesului și se despărțiră.

Intervievul acesta a făcutu mare senzația în Germania.

Literatură.

Au apărut:

Protocolul Congresului național-bisericescu ordinar al Metropolei Românilor gr. orient. din Ungaria și Transilvania, intrunit în Sibiu, la 1 (13) Octomvre 1891. Formatu 8° de 194 pag. Prețul 70 cr.

Versuri de dor, adunate din poezii români, de A. — Gherla, tipografia „Aurora” A. Todoranu, 1892. Formatu micu de 93 pag. Prețul 25 cr.

Mulțămită publică.

Sibiu, Mai 1892.

Subscrisul comitetu își împlinesce o plăcută datorință, exprimând și pe acăsta cale mulțămăta sa cea mai călduroasă institutului de credit și economii „Albina” din Sibiu, pentru ajutorul de 300 fl., votat în adunarea generală a acționarilor numitului institut din 29 Martie n. c., pe seama școlii elementare de fete a Reuniunei.

Din ședința comitetului Reuniunei femeilor române din Sibiu, ținută la 11 Mai n. 1892.

Maria Cosma,
președintă.

Dr. Rusu,
secretar.

Telegramele „Gaz. Trans.”

(Serviciul biurului de cor. din Pesta.)

Budapesta, 13 Mai. Proiectele de lege asupra valutei se vor lua în desbatere în comisiunea financiară, numai după ce se va cunoște rezultatul lucrării comisiunei austriace corespunzătoare. Consultările deputaților unguri se facu adă paralel cu cele ale deputaților austriaci.

Conferența de astă seră a partidei guvernamentale a primitu budgetul ministerului cultelor și instrucțiunei publice. Ministrul Csáky declară, că câtu mai creștând va presenta unu proiectu de lege privitor la introducerea matriculelor civile pentru copii, ce se nascu din căsătoriile mixte. Ce privesce legea dela 1868 nu este aplecatu a lua inițiativa pentru modificarea ei, dăr n'ar împiedeca o inițiativă venită din altă parte. La întrebarea deputatului Chorin, ministrul declară, că se va ocupa cu acăsta grea cestiune. Ministrul de justiția dize, că ar fi bine să se lase cestiunea jidovescă în mâna guvernului. Ce privesce însă cestiunea căsătoriei, guvernul dorește a se crea unu codice matriomonalu

unitar, și ca deosebirea confesiunei, să nu mai formeze impedimentu, ér jurisdicțiunea să fiă exerciată exclusiv numai de cătră stat. — Guvernul și partida liberală doreșc deplina egală îndreptățire a concetățenilor Jidovi și nu se gândesc la altă soluțiune.

NECROLOG. Subscriși, în numele lor și alu numeroșilor consăngeni, cu inima frântă de durere aduc la cunoștință, că prea iubitul lor soț, respective tată și frate Alesandru Neagoe, proprietar, după unu morb scurt, astăzi la orele 10 a. m. în alu 57-lea anu alu vieții și alu 25 lea alu fericeite sale căsătorii, împărtășit fiind cu sfintele taine, și-a datu nobilul sufletu în mânilor Creatorului. Rămășițele pămâtesci ale neuitatului defunctu se vor depune Marți în 17 Mai st. n. la 4 ore după amăzi din strada lungă Nr. 6 în cimiterul gr. cat. spre repausu eternu. — Fiă-i țărâna ușoră și memoria eternă!

Sibiu, 15 Mai 1892:

Elena născ. Reichenberger, ca soț; Alesandru, Ioan, Iuliu, Vasile, Olimpia, Matilda, Septimiu, ca fi și fiice; Francoisca v. d. Barițiu, Emilia v. d. Albin, ca surori; Dr. Ioan, ca frate.

Teatru german în Brașov.

Comedia „Sodoms Ende” de Sudermann, represintă scene forte destrăbălate din viața modernă. Acăsta piesă, care numai spre întărirea moralei nu pôte servi și care are un cuprinsu forte dubios, ar fi de dorit, ca să se ștergă cu desăvîrșire din repertoriul teatrului. Piesa a fost de altom de totu bine jucată și interpretată amintimă pe D-lu Diefenbacher; care ne convinge totu mai mult că posedă unu mare talentu.

Joi se va da operetta „Der Vogelhmädler”, Musica de Zeller.

DIVERSE.

Legenda clopotului din Arette. In Francia sudică se află comuna Arette. O legendă spune, că locuitorii acestei comune n'au voit să ridice turnu la biserică, dăr clopotul totuși ar fi dorit să fiă atârnatu sus, pentru ca sunetul lui să se audă în depărtare. Se apucară deci și plantară doi plopi tineri, de ale căror vîrfuri atârnară clopotul, care se vede, că nu va fi fostu tocmai mare. De clopotu legară o funie sdravănă și lungă, apoi se puseră să aștepte până vor crește plopii mari, ca cu vîrfurile lor să ridice și clopotul. Plopii au crescutu, ce-i drept, dăr clopotul totu jos a rămas. — Acăsta este legenda clopotului din Arette, ai cărei locuitori însă se supără focu, decât cineva li-o povestesc. Pe lângă toate astea însă, unu poet francesu s'a apucat acum de creștând și a pus în versuri legenda Arettenilor, tipărindu-o într'o broșură, ce apăr în Monein. Arettenii necăjiți se răsvrătiră în contra librarului, care a pus în vânzare aceste broșuri, dăr nu i-au putut face nimic, ba prin acăsta făcură ca broșura să aibă mai mare trecere. Vădend acăsta locuitorii din Arette, se apucară și cuperară ei înșiși toate broșurile, pentru ca astfel să scape de „rușinea”, de-a se răspândi în lumea întrăgă acăsta broșură batjocoritoare. Autorul însă se apucă și scose la o tipografie din Bayonne a doua edițiune, lăudându-se, că prima edițiune a trecut totu în timp de trei săptămâni. Arettenii atunci își pierdură răbdarea, aleseră numai decâtu o deputațiune dintre aleși satului cu scopu, ca s'o trimită la președintele Carnot, să ceară confiscarea broșurilor și să oprască pe ori cine de-a mai vorbi despre clopotul din Arette, de-orece nici măcaru unu cuvântu nu-i adevăratu din totă povestea; comuna are unu turn vechiu, ceea ce ei o voru dovedi și cu documente.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Cursulu pleței Brașov

Table with exchange rates for various currencies like British Gold, French Gold, and Turkish Lira.

Table with interest rates for Imperial, Albina, and other financial instruments.

Nr. 854—1892 852,3 3.

PUBLICAȚIUNE.

Sedria brașovenă orașenească, ca autoritate de curatelă, aduce la cunoștință, că în urma cererii benevole a curatorilor curandului Moritz Wächter se vor vinde holdele apartinătoare Nr. topografic 15,890, 14,381, 14,686, 14,687, 8342, 8343, 10568, 10,569, 11,447, 11,974, 12,257, 20535, 20834, 22600, 22601 etc.

Totodată se va vinde și un inel de briliant pe cale licitativă. Condițiunile mai detaliate se pot vedea la sedria orfanală în timpul orelor de cancelarie.

Brașov, 13 Mai 1892.

Oficiul orfanalului orașenească.

Cursul la bursa din Viena

Table with gold and silver prices, interest rates, and other market data from Vienna.

Praturile-Seidlitz ale lui Moll

Veritabile numai, decât fiecare cutie este provădută cu marca de apărare a lui A. Moll și cu subscrierea sa.

Prin efectul de leuire durabilă al Praturilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăților celorlalte mai cerbicioase la stomach și pânțec, în contra cărceilor și acrolei la stomach, constipațiunii cronice, suferinței de ficat, congestiunii de sânge, haemoroizilor și a celorlalte mai diferite bube femeiești a luat această medicamentă de casă o răspândire, ce crește mereu de mai multe decenii încoco.

Falsificațiile se vor urmări pe cale judecătorească.

Franzbrantwein și sare a lui Moll.

Veritabil numai, decât fiecare sticlă este provădută cu marca de scutire și cu plumbul lui A. Moll.

Franzbrantwein-ul și sarea este foarte bine cunoscută ca un remediu popular cu deosebire prin trasu (frotat) alina durerile de soldină și reumatism și a altora urmări de recelă. Prețulu unei sticle-originale plumbate 90 cr.

Apă de gură-Salicyl a lui Moll.

(Pe baza de natron Acid-salicilic)

La întrebuințarea giinică, cu deosebire importantă pentru copii de orice etate și adulți, asigură această apă de gură conservarea sănătoasă și mai departe a dinților. Prețulu sticlei provădute cu marca de apărare a lui A. Moll 60 cr.

Trimiterea principală prin

Farmacitul A. Moll, c. și r. furnisor al curții imperiale Viena, Tuchlauben 9. Comande din provinciă se efectuează giinică prin rambursă postală.

La deposite se se cêră anumit preparatele provădute cu iscălitura și marca de apărare a lui A. MOLL.

Deposite în Brașov: la d-nii farmaciști Ferd. Jekelius, Victor Roth, Fr. Kellemen și Ed. Kugler, precum și la D. Eremia Nepoții, J. L. & A. Hesshaimer și Jul. Hornung & Teutsch.

804—9.

Avisu d-loru abonati!

Rugam pe d-nii abonati ca la renoirea prenumerațiunii se binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, se binevoiască a scrie adresa lamuritu și se arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.”

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Mai 1892.

Large table with train schedules and fares between various stations like Budapest, Brașov, Sibiu, and others.

Nota: Numerii încadrați cu linii grôse însemnăză orele de noapte.